

تاریخ صدر اسلام

فصل اول

واژه شناسی تاریخ

تاریخ چیست؟ و آنرا چگونه تعریف کنیم؟

ریشه تاریخ از بر چه واژه هایی گرفته شده است؟

اریخ - بارخ - تارینا - ریشه کلمه یونانی است

ریشه تاریخ از تاریک گرفته شده است

معنای تاریخ چیست؟

علت نامگذاری تاریخ به این اسم چیست؟

تعریف تاریخ از دیدگاه چند مورخ

هرات یونانی

ابن فسیه دول عربی

سایر مورخان

در تاریخ از سیره پیامبران و رفتارهایشان و زندگی مردمان بحث می شود

- استاد مطهری تاریخ را از منابع مهم معرفت انسانی می داند و به دو بخش بزرگ عقلی و

تقلی (تقلیدی - علمی) تقسیم می کند

علیت و اعتبار و فایده تاریخ

۱. تاریخ پل ارتباطی نسلهای متوالی بشر است
۲. تاریخ گذرگاهی است که ما را به اندوخته ها و تجربه های گذشتگان ارتباط می بخشد
۳. بعلاوه تاریخ پاسخ مثبتی است به آرزوهای همیشگی انسان برای دست یابی به خوشبختی و سعادت.
۴. بعنوان نمونه نگاه کنید به سر گذشته پیامبران در قرآن ایام الله در این کتاب آسمانی

پاسخ متفقان حقیقت بین به منکران، ارزش تاریخ و بدبینان به آن

۱. برخی از وقایع اصلی در آن دروغ راه ندارد (عیسی مرده ها را زنده می کرد) (پیامبر امی بوده)
 ۲. نمی توان همه مورخان را به دروغ پردازی و سودجویی متهم کرد چگونه
 ۳. بعلاوه متفق می تواند با شافیهای روشنی که در اختیار دارد درستی یا نادرستی وقایع را در یابد چگونه.
- نتیجه: بنابراین تاریخ علیت و اعتبار دارد و فایده مند است نگاه کنید به فرازی از فرمایشات علی (ع) در نهج البلاغه

از گردش روزگار عبرت بگیرید و از بیم دهندگان (پیامبران) برای سعادت خود بهره گیرید

فلسفه تاریخ سنن و عوامل مصرک آن

۱. فلسفه تاریخ چیست و عهده دار چه مسائلی است؟
- کشف قوانین حاکم بر واقعیت تاریخ و تبیین کم و کیف آنها فلسفه تاریخ نام دارد و عهده دار بررسی حقیقت و کشف سنت های حاکم بر حوادث و ارزیابی آنها

۲. فایده فلسفه تاریخ چیست؟

فلسفه تاریخ می تواند تاریخ کنونی را به فرمان درآورد و به عبارت دیگر به آن شکل دهد و گذشته را چراغ راه آینده قرار دهد

۱۱. چه مسائلی در قرآن قانونمند بودن تاریخ را مطرح می کند؟

۱. مرگ و زندگی جوامع گذشته

۲. فراگیر بودن کیفر این جهان

۳. نابودی جوامع گذشته بر اثر ترد پیامبرانمان مانند قوم لوط

۱۲. نتیجه فلسفه تاریخ چه می گوید؟

می گوید عامل حرکت در جوامع بشری یعنی ترقی یا انحطاط (نابودی) نمی تواند معلول یک علت یا چند علت باشد بلکه عوامل فراوان و تاییدی در این تعالی یا نابودی دفالت دارند (رد نظریه مارکس و فروید)

۱. اهمیت و ارزش تاریخ اسلام

۱. چرا شناسنامه هرملتی را در میراثهای تاریخی آن ملت باید جستجو کرد؟

به این دلیل که بیانگر عظمت و فرهنگ هر ملتی را نشان می دهد (سی و سه پل - مسجد شاه (صفهان و ...))

۲. علت تلاشهای دولتهای استعماری و استکباری جهان برای تغییر یا تفریب حافظه تاریخی مسلمانان چیست؟

آن مردم را بی هویت و بی بته در بیاورد بدون پشتوانه بدون فرهنگ بار بیاورد

۳. اثبات مسئله وحی و رمز و راز توفیق پیامبر و ائمه معصومین و احکام اسلام مبین چه حقیقتی است؟

اهمیت و ارزش تاریخ اسلام و حقانیت احکام قرآن (نمونه فوت نکردن غذا که حرام است)

۴. علل و انگیزه توجه مسلمانان به تاریخ و تاریخ نگاری

۱. قداست و دانش در اسلام و تاکید به دانش اندوزی

۲. مواضع تصدیقی قرآن در برابر انبیای سلف

۱۳. ترغیب قرآن به عبرت گیری از تاریخ
۱۴. لزوم بهره گیری از سیره و سنتهای حسنه پیامبر و معصومین
۱۵. اثرات ورود ملت‌های گوناگون به جهان اسلام

۱۳. آسیب شناسی تاریخ اسلام و منابع آن

۱. فاصله زمانی میان مورخ و پدیده های تاریخی
۲. اختلاف امتها و پیدایش فرقه ها
۳. تعصب (نمونه : اعتراف تلخ مطرف بن مغیره مشاوره معاویه)
۴. فشار فروانروایان (قتل ابن سکیت بدست متوکل عباسی بجرم دوستی با خاندان علی(ع))

معنا و پیشینه شرق شناسی و خاستگاه آن

۱. شرق شناسی چیست؟ و آیا غربیها پیش گامان شرق شناسی هستند؟ (اهداف استعماری توضیح داده شود)

مطالعاتی را که غربیها در مورد کشورهای اسلامی و عربی انجام می دهند شرق شناسی می گویند و آن افراد را شرق شناس می گویند غیر ایران مصر و هند از پیشگامان شرق شناسی هستند.

۲. ریمون اول و پتروس آلفونس در شرق شناسی اروپا چه نقشی داشتند؟

از بنیانگذاران شرق شناسی در قرن ۱۹ میلادی در اروپا بودند و برای شرق شناسی به آنها دستور دادند که باید زبان آنها را یاد بگیرند

۳. چرا بسیاری از صاحب نظران شرق شناسی را یک شوگرد سیاسی می دانند؟

زیرا با توجه به شرق شناسان و دولتهای آنان هدف شناختن فرهنگ ، منابع و ثروتهای خدادادی مردم است که به راحتی آن را در لباس روابط دوستانه غارت می کنند.

۱۴. ادوارد سعید و فائز ماری شیمل درباره شرق شناسی چه دیدگاهی دارند و چه می‌گویند؟

آنان شرق شناسی را نماد یک شگرد سیاسی می‌دانند که تمامی صفات شیطانی غرب در آن جلوه‌گر می‌باشد و می‌گویند اگر غربیها به شما بگویند که ماست سفید است می‌خواهند در جای دیگر سیاهی زغال را انکار کنند

جهان در آستانه بعثت

۱. موقعیت جغرافیایی عربستان در تقسیم آن به سه بخش بزرگ

- حجاز
- صحرای عرب
- یمن (عربستان فوشبفت)

حجاز شامل شهرهای:

مکه - مدینه - طائف - بندر نیبوع - و بندر جدّه

صحرای عرب شامل:

بیابانهای نجد نفوذ و ربع الفالی است

یمن (عربستان فوشبفت) شامل دولتهای قدیم:

معین - حضرموت - قبتان - سبا - و حمیر بود

وضعیت سیاسی - اجتماعی جزیره العرب (عربستان)

• اساس اجتماعی عرب جاهلی را قبیله تشکیل می داد

• این قبایل به ۱۲ طبقه تقسیم می شدند

۱. عرب عاربه (اصلی)

۲. عرب مستعربه

۱۱. عرب بآئده (از میان رفته)

- شعر عالیترین فرهنگ عرب جاهلی بود

زن و نظام خانواده در جاهلیت

۱. در عرب جاهلی زن مقهور و اسیر اراده مرد بود (چگونه؟)
۲. اصولا عرب جاهلی از زن تصویری شیء انگارانه داشت
۳. گوشه ای از ازدواجهای قانونی جاهلی
 - نکاح اربط ((ازدواج دسته جمعی))
 - رکوب به مرکوب ((تعویض زنان خود))

وضعیت اقتصادی عرب جاهلی

۱. بازار عکاظ
۲. بازار دومه البندک
۳. بازار عدن
۴. بازار صفا

اوضاع دینی در عرب جاهلی و آیین های رایج

- دین رایج عرب جاهلی بت پرستی بود
- مشهورترین بتهای عرب جاهلی:
 ۱. لات
 ۲. منات
 ۳. عزی
 ۴. هبل
 ۵. شیولع
 ۶. ود
 ۷. یغوث

۸. نسر

۹. یعوق

که به تعداد روزهای سال ۳۶۵ بت داشتند

اوضاع دینی در عرب جاهلی و آئین های رایج

آئین صنیف

آئین زرتشت

آئین یهود

آئین مسیح

آئین مانوی

قبیل جرهم

فرمایش علی (ع) درباره کیفیت دین جاهلی:

شما ای قوم عرب بدترین دین را داشتید و در میان شما بت پرستی رایج بود و خداوند مصلح را در حالی برانگیزت که مردم زمین اغلب مطلق (بی خدا) و منکر خدا بودند و خداوند به وسیله پیامبر (ص) آنان را از کمراهی رهانید

تاریخ جاهلیت و مفهوم آن

۱. ریشه لغت جاهلیت چیست و از نظر قرآن جاهل کیست؟

۲. روزگار جاهلیت از دیدگاه قرآن ۱۵۰ سال تا ۲۰۰ سال قبل از اسلام بوده و معدوده

مکانی آن عربستان یاد شده است.

۳. چهار مصداق جاهلی از دیدگاه قرآن

۱. پیروی از حکم حکومت ناعق

۲. بی توجهی به وعده وعیدهای الهی

۳. بی پروایی زنان در جامعه

۱۴. تاکید بر بی تعصبات و اندیشه های باطل

۱۴. نمونه های از اعمال عبادی جاهلی و شئونات رایج

۱. سوت زدن و دست افشانی در خانه کعبه

۲. حق ازدواج با همسران پدر برای پسران پس از مرگ پدر چگونه؟

۳. مرسوم بودن زنان از ارث

هشدار علی (ع) به مردم روزگار:

مبادا شما را اوضاعی به فریبد که مغروران تاریخ را فریفت

امپراطوری ایران در عصر ساسانی

نصوه سقوط دولت ساسانی

۱. امپراطوری ساسانی یکی از دو قطب مقتدر روزگار خود بود

۲. مردم در آستانه ظهور اسلام در این امپراطوری از نا رضایتی عمیقی رنج می بردند(چرا)

۳. نوع حکومت در این زمان سلطنتی استبدادی بود و شاهان ساسانی برای ایجاد ترس در مردم بر سلطه

آنان خود را فرزندان خدا معرفی می کردند

۴. اردشیر بابکان قانونی وضع کرد تا فرزند آهنگر جز آهنگوی و فرزند کشاورز جز کشاورزی شغلی دیگر اختیار

نکند (نگاه کنید به شاهنامه فردوسی و داستان مرد کفش گرد)

۵. زن در عصر ساسانی در زمره وسایل زندگی به شمار می آمد و ازدواج با معارم در میان اشراف رایج بود

چرا؟

۶. دین رایج در عصر ساسانی دین زرتشت بود که در آستانه ظهور اسلام آلوده گی یافتو با خرافات بسیار

همراه بوده

۷. اسلام در ایران از در دلهای مردم وارد شد و قابه معنوی آن تا به امروز در میان ما ایرانیان به وضوح دیده

می شود

امپراطوری روم شرقی (بیزانس)

۱. روم شرقی یا بیزانس همسایه قدرتمند شمال عربستان بودند

۱۰. این امپراطوری شامل آسیای صغیر و آناتولی (همان ترکیه) - ارمنستان امروز - شامات مصر

- بخش عمده ای از اروپای امروزی و آفریقای بود

۱۱. قسطنطنیه یا استانبول امروزی پایتخت بیزانس بود

۱۲. مالیاتها سنگین بود و اغلب بر دوش مردم تپی دست‌سنگینی می کرد

۱۳. وضعیت دینی و نظام طبقاتی

۱. مسیحیت از قرن چهارم میلادی دین رسمی امپراطوری گردید

۲. با فرمان آزادی مسیحیت از سوی قسطنطنین اختلاف درون فرقی آغاز شد بطور

۳. مردم عقه مراجعه مستقیم به انجیل را از دست دادن و فقط باید به کشیش ه مراجعه می کردند

۴. طبقات چهار گانه (شرف - شوالیه ها - بردگان و طبقات متوسط در این امپراطوری وجود داشتند

۵. ترسیم وضعیت جهان از دیدگاه حضرت علی(ع) در آستانه بعثت

فداوند پیامبرش را زمانی مبعوث کرد که مردم در غرقاب گناه و نادانی فرو رفته بودند و پرده های کمراهی

چهره هایشان را پوشانده و بر جان و دلشان قفل زده بود و فداوند مصلح(ص) را زمانی فرستاد که از دین نشانی

بر پا نبود و هیچ کس دسته ای نور افشانی نمی کرد و راهی آشکار نبود

فصل سوم

ولادت - بعثت و دعوت پیامبر اسلام (ص)

- ۱ - پیامبر (ص) در هفده ربیع الاول سال ۵۲۰ میلادی چشم به جهان گشود . و در عام الطیل بدنیا آمد است
- ۲ - حوادث شگرفی که همزمان با تولد حضرت محمد به وقوع پیوست
۱. خشک شدن دریاچه ساوه یا قم
۲. خاموش شدن آتشکده فارس
۳. شکست طاق کسری و فرو افتادن چند کنگره از آن
۴. ستاره باران آسمان مکه تا صبح
- ۳ - علت سپردن محمد (ص) به حلیمه سعدیه (دایه) برای دوره شیرخواری
- ۴ - سالهای یتیمی محمد (ص) و آشنایی او با فقر و کسب در خانه ابوطالب که تنگ دستی بزرگوار در مکه بود
- ۵ - شرکت در حلف الفضول و تعمیر خانه کعبه پس از فراری سبیل بعلاوه دوری از آلودگی های رایج در مکه محمد را در میان مردم به محمد امین مشهور کرد
- ۶ - ملکه غریش حضرت خدیجه کبری که از خاندانی با فضیلت بود به محمد دلبنافت و به همسری او درآمد و همواره خود را کنیز محمد خطاب می آورد

آغاز رسالت

۱. پیامبر (ص) در ۲۷ رجب در ۴۰ سالگی در غار حرا در کوه معروف به حله النور به پیامبری مبعوث شد
۲. چگونگی وحی در غار حرا و تجلی جبرئیل به پیامبر (ص) را ابلاغ اولین آیات قرآن از سوره علق با شروع اقرام علق : نون بسته و کثیف یا آب کثیف
۳. نخستین کسانی که به پیامبر (ص) ایمان آوردند از مردان علی (ع) ، زعی ابن حارثه ، ابوبکر ، بلال

عبدشی و

۱۴. از زنان ، حضرت فدیه کبری و دختران او

دعوت نصوصی و پنهانی و تبلیغ عملی

۱. این دعوت ۱۳ سال طول کشید هسته های اولیه تبلیغ در اسلام تقویت شدند
۲. این دعوت در خانه ارقم صورت می گرفت و نیز اولین نماز در این خانه بر پا شد
۳. چرا قریش در آغاز به دعوت پیامبر (ص) واکنشی نشان نمی داد؟ فکر می کردند خسته می شود

سه مسلمان نخست و جهت گیری اجتماعی

۱. حضرت فدیه کبری در نفی مرد سالاری رایج چگونه؟ حضرت فدیه همیشه در کنار پیامبر بودند
۲. علی (ع) در ویران سازی اعتبار سنتی و سنت رایج چگونه؟ حضرت علی (ع) در ۱۸ سالگی نظر می داده و این سنت شکنی بوده
۳. زید ابن الهارثه در تقریب نظام برده داری چگونه؟ پیامبر زینب را که دختر عمه اش بوده و از خانواده ثروتمند به عقد زید ابن بر آورده بدین وسیله در تقریب نظام برده داری قدم برداشته

اظهار فویشاوندان و دعوت آشکار دعوت آشکار

۱. علت و چگونگی دعوت پیامبر (ص) برای یک مهمانی بزرگ از افراد خاندان عبدالمطلب چرا؟ هم یوم الدار روزی که پیامبر هشدار داد به خاندانش
۲. چرا به مضم اینکه پیامبر در پایان مهمانی فواست سفنان خود را آغاز کند ابولصب به قبیله خود نصیحت کرد بر فیزید و خانه را ترک کنید همه شما را صبر کرده است
۳. مهمانی دوم و سفنان پیامبر (ص) در تاریخ اسلام به حدیث یوم الظار و یوم الرواح شهرت دارد روزی که پیامبر به خاندانش هشدار داد

دعوت عمومی و آغاز صف بندی مومنین و مشرکین

۱. بعد از دعوت نصوصی پیامبر (ص) در خانه ارقم فرمان آمد ای محمد دعوت خود را به اطلاع عموم برسان با نزول آیه فاصدع بما توامر فانذر عشیرتک الا قرین

یعنی آشکار کن به آنچه که امر شده ای و از فامیل نزدیک خود شروع کن و آنها را از بت پرستی
بترسان

۱۰. همچنین به دنبال این فرمان محمد(ص) یا طنین فریاد (یا صباها) (های مسلمانان آهای) مردم را
در کوی صفا بدور خود جمع کرد و آنها را ضمن سرزنش بتها، به اسلام و پذیرش اسلام دعوت کرد با انگشت

پشت کوه را نشان می داد

۱۱. سفنان پیامبر(ص) و توهین ابولهب به او(تبا لک یا محمد) گردنت بشکند محمد برای همین ما را به
اینجا فرا خواندی بلافاصله فرشته وحی سوره(تبت یدا ابی لب و تبت) در نکوهش ابی لب پیغام آورد

۱۲. چه گروهایی از سفنان پیامبر(ص) رنجیدند چرا؟

برده داران - مال داران - نزول خواران - برده فروشان و طبقات اشراف مکه، زیرا منافع آنان در نظر افتاده بود

علل مخالفت با اسلام

۱. مخالفان اسلام سه گروه بودند - مشرکان ۲ - یهودیان ۳ - منافقان

۲. ریشه های مخالفت و مخالفان با اسلام

۱. جهت گیری دینی و توحیدی و نفی خدایان جاهلی

۲. جهت گیری اجتماعی و دفاع از مبرومان که منبع اصلی استعمار برای ثروتمندان بودند

۳. رقابت و حسد قبیله ای

۴. بشر بودن پیامبر

اقدامات کفار و مراجع به ابوطالب + تدارک نیرنگهای مردم فریب

۱. مراجع به ابوطالب و تقاضای تسلیم محمد به آنان(جهت کشتن)

۲. دعوت پیامبر(ص) به دارالندوه پیشنهاد به او - فروانروی و وعده زیباترین همسران - آماده سازی پزشک حاضر -

بگو قل لا الا الله تفلهو

۳. استیهازی پیغمبر - و اجیر کردن دلچک(پشت سر پیغمبر را می رفته و اداء او را در آورده و مردم می خندیدند)

۴. تهمت سحر و جنون

۵. انجام کارهای فرا بشری یا شق القمر

جبریل به پیغمبر گفت انگشت را به ماه اشاره کن و ماه بعدو نصف گشته و مردم چشمهای خود را مالیدند و گفتند ما را جادو کرده ولی در قرن (اکنون ما دانشمندان چینی می گویند در یک زمانی ماه از وسط به دو نیم گشته طوریکه قط متصل شدن وجود دارد

اقدامات کفار علیه بنیان فکری نهضت (اسلام) (قرآن)

۱. کار ساز ترین سلاح رسول خدا در مبارزه با کفار ابلاغ آیات قرآنی بود که از سوی پروردگار نازل می شد و محمد دریافت می کرد سوره (بس آخرین حج پیامبر غدیر خم
۲. اقدامات کفار علیه قرآن
 ۱. تخریم شنیدن قرآن
 ۲. ایجاد هیاهو به هنگام تلاوت قرآن
 ۳. معرکه گیری و مقابله با قرآن از سوی نظریین عاثر پزشک جوانی که در دانشگاه جندی شاپورتصیل کرده بود با فدای نامه (شاه نامه آشنا شد) با توجه به فتنه هایی که می کرده در جنگی (سیر شده پیامبر دستور کردن زند او و یک یهودی را داد و بقیه اسرا را آزاد کرهون شرع دستش بود
۴. تردید در قرآن و (فسانه سازی. مانند (فسانه غرانیق (مرغان ماهی نور حاجی لک لک)

اقدامات کفار علیه حامیان نهضت (نو مسلمانان)

۱. دشوار سازی زندگی بر مسلمانان
۲. تفتیش (جاسوسی کردن) در عقاید مسلمانان و آزار آنان
۳. عکس العمل کفار با طبقات ممتاز نومسلمان و تهی دستان و برده گان نمونه شکنجه بلال حبشی و سمیه

علت مهاجرت مسلمانان به حبشه (در سال پنجم بعثت)

۱. علت مهاجرت و چگونگی آن؟ به دو گروه تقسیم شدند چون گشته می شدند از دربار رفتند
۲. عکس العمل کفار برای بازگردانی آنان به مکه. (دو تا مجلس برای شنیدن سخنان مسلمانان برگزار شد نباشی

۱۱. چرا نجاشی از مسلمانان حمایت کرد؟ چونکه عیسی در شکم مادر حرف زد و مسلمانان عیسی را پیغمبر می دانستند

فدا در سوره مریم

۱۲. جمهوری اسلامی و قطعی حبشه چونین هواپیمای غول پیکری را برای دارو و غذا فرستاد

در اوایل انقلاب در حبشه قطعی رخ داد ایران جزو کشورهایی بود که به سرعت کمکهای داروئی و غذایی و از طریق هواپیما به آن کشور ارسال کرده است

بخش پایانی فصل ۱۱

۱. انزوای سیاسی و محاصره اقتصادی

پیامبر از بزرگان قریش در دارالثوری خواستند و از ایشان درخواست کردند که چه می خواهی؟ پیامبر پاسخ داد که خدا پرستی پیشه کنید و بتها را نپرستید

۱. ناکام ماندن کفار در شکست یا ترور پیامبر و اقدام جدید آنان که آن عبارت از محاصره اقتصادی بود

۲. کفار با تهیه نامه ای شوم که ۸ نفر آن را امضاء کرده بودند تصمیم به محاصره پیامبر و ملمانان گرفتند

۳. در این عهدنامه ۱۱ نکته گنجانیده شد:

۱. قطع معاملات اقتصادی با پیامبر

۲. کسی از پیامبر یا مسلمانان همسر نکیرد و همسر ندهد

۳. در تمام اختلافات فقط از قریش حمایت شود

۴. عهدنامه را موم گرفتند و به خانه کعبه آوردند اما پس از دو یا سه سال موربانه ها این عهدنامه را خوردند

و فقط بسمک الهم را در آن به جای گذاشتند و لذا محاصره شکسته شد. (فقط مطعم بن عدی از قریش

این نامه را امضاء نکرد).

فراهم آمدن زمینه های هجرت

۱. در سالی شش تن از مردم مدینه (اوس و خزرج) با پیغمبر دیدار کردند

۲. در سال دیگر که ۱۱ بعثت بود با این مردم پیمانی را امضاء کردند که عقبه اول نام دارد در این پیمان

عهد کردند که دختران خود را نکشند و بت پرستی نکنند و شراب نخورند و به دستورات اسلامی پایبند

باشند که تعداد به ۱۲ نفر رسید

۱۱. پیمان دوم پیامبر با این افراد عقبه دوم نام دارد که آنها تعهد کردند همانگونه از زن و فرزند خود حمایت می کنند و پیامبر را برای هجرت به مدینه دعوت کردند تعداد این افراد ۲۵ نفر بود

آخرین توطئه قریش

۱. در آخرین توطئه قریش دارالندوه چه تصمیماتی علیه پیغمبر گرفته شد

۱. او را به زنجیر و سیاه چال کشند

۲. او را در میان قبایل تبعید کنند

۱۱. او را در بستر فواب به طور دسته جمعی بکشند که با اطلاع جبرئیل به پیامبر و فوایدن علی (ع) در بستر

پیامبر توطئه فتنی شد